

TV-FIYGELŐ

Hatalom. Kevés olyan szó akad nyelvünkben, amelyik jobban lejárátódott volna mostanában, mint az *üzenet* és a *hatalom* (vagy változatkeppen: a *hatalom*—*erkölcs* szópár). „Üzen” a régi költő a jelennek, a mai rendező a közönségnek, a kerámikus az utókornak —, s nem ám azt, hogy „ma később kezdődik az előadás, ráérnek félnyolcra a színházba jönni”, még csak nem is azt, hogy „fiam, befejeztem a dolgom, indulok, fölteheted a levest”, hanem Hamlet monológját (persze ebben Shakespeare ártatlan), egy faliszőnyeg szálainak komor vagy nősztalgiás színeit. A „hatalom” meg mindig rossz, folyvást szembenáll (vagy az adott mű végére szembekerül) az „erkölcs”-csel. Pedig a történelem bőszeggel szolgál ellenpéldákkal!

Mindez a *Stúdió '82* látán ötlött fel újra a recenzensben. Az „*üzenet*” szerencsére csak a *Szabó Lőrinc*re emlékező igazán szép percek utoljában hangzott el, s szerencsére a *A hatalom* és *Az erkölcs* dolgát sem a műsorvezető *Érdi Sándor* akarta megoldani, amikor *Székely János* Vak Béla király című drámájának néhány jelenetét kommentálta. Rábízta azt a történészre. *Szakály Ferenc* pontosan, árnyaltan rajzolta meg az Árpádházi királyok korának csupán háromszáz évre és nem tovább általánosítható jellegzetességeit és Béla hatalmának fő vonásait (azok közül némelyik *hasonlít* a több-kevesebb idővel előtte és utána országoló társaiéhoz, mások ellenben *csakis az ő esztendeire* vonatkoznak).

Fazekak. Ennél érdekeltebb című tévéjátékot régen nem láttunk — akik a riasz-

tó beharangozás ellenére odaültek a készülék elé, kaptak jót és rosszat is. Az író *Eörsi Istvánnak* és a rendező *Schiffner Pálnak* nem sikerült egy-séges folyamatként megmutatniok a Tánácsra is vonatkozó 1857. évi amnesztiától a fazekakba rejtett — mellesleg: roppant ügyetlenül csomagolt — régi írások elrothadásáig, majd Tánácsics eszméinek meszterkélten ábrázolt továbbéléséig ívelő (ívelni igyekvő) históriát. De sikerült megte-remteniük néhány jó jelenetet.

Történelem. Ugyancsak a múlthoz kapcsolódott a *Gólyavári esték* Etnikum és politikum című adása. *Hanák Péter* a Monarchia asszimilálási-asszimilálódási sajátosságairól beszélt — a tudós pontosság dacára (vagy talán: éppen azért) életszerűen, szemléletesen, érdekesen. Arról szólt, hogy néhány évtizede vagy egy-két évszázada mennyiben válhatott németté Bécsben egy cseh, s hogy milyen haszna volt és milyen gondja akadt az egyénnek és a társadalomnak abból, ha mondjuk egy pénzember Budapesten díszmagyarba öltözött. Nem akart *mindig és mindenhol érvényes* általános igazságokat mondani, de felhívta a figyelmünket arra, hogy X-nek vagy Z-nek ez vagy az a tette mennyiben tekinthető tipikusnak, *több emberre is jellemző* sajátosság-nak. Meg arra is rávilágított, hogy milyen *tanulságokkal* szolgál a múlt az egymás mellett élő, de nem ugyanolyan ajkú mai emberek számára. Miközben — és vegyünk tőle példát — egyszer sem mondta azt, hogy „ezt meg ezt *üzeni* nekünk a történelem”.

Daniss Győző